

לדור ולדורות

מרכז מורשת הרב נסים

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

רחוב ז'בוטינסקי 44 ירושלים

ע.ר. 7-491-002-58, טלפקס- 02-5637524

ניסן - תשע"ז

- חג הפסח - סמל
- לגאולה העתידה
- ברכה ליהדות התפוצות
- חילול הר הזיתים
- תקנות לכותל המערבי

חג הפסח מסמל את הגאולה העתידה

מאת: הראשון לציון הרב יצחק נסים זצ"ל

יותר מכל חגי ומועדי ישראל שמר חג הפסח על הקשר בין העם וארצו. ימי הפסח הזכירו לנו וחזקו את לבבינו באמונתנו, כי גואל האבות משעבוד מצרים יגאל גם את הבנים וישיבם לגבולם. חג הפסח סימל, אפוא, לא רק את השחרור משעבוד מצרים, אלא גם את הגאולה לעתיד. גאולת מצרים היתה כרוכה בהתגלות האלוהית בהר סיני, במעמד הנורא של מתן תורה. העם הסיר מעליו את תועבות מצרים, ולפני כניסתו לארץ כבר היו לו חוקים ומשפטים שקבעו את הדרך אשר ילך בה. זהו המאורע הגדול והאדיר שאין דוגמתו: שילובם של החיים המדיניים של העם, עם רוחו ותורתו שניתנה לו לצרכי החיים וציוותה עליו את כל החובות המוסריות, מה שאין כן בשום אומה ולשון, שאין קיום מצוותיה קשור במצבו המדיני של העם ביושבו על אדמתו. הרבה ממצוות התורה שנצטוונו עליהן תלויות בארץ, והתורה ציוותה עלינו לעלות אל הארץ לעובדה ולשומרה. חג הפסח, שמעצם מהותו הוא חג מדיני, נקשר עם חג מתן תורה. ביום השני של פסח היו אבותינו מקריבים על גבי המזבח עומר שעורים מתבואה חדשה, ומהיום ההוא מונים שבעה שבועות תמימים. לומר לך, שאי אפשר לחירות הגוף הנרמזת בחג המצות, בלי חירות הנפש הנרמזת בחג השבועות. ספירת העומר מוסיפה לכך את ההכנה הנפשית, כאדם הנכסף למאורע גדול והוא מונה את הימים, כן אנו נכספים להגיע למעלה כזאת לצאת בני חורין על-ידי גאולת הנפש.

כיום אנו רואים שאף-על-פי שלסימני גאולה זו לא נתלווה עימם גילויי שכינה, הנה לאחר התקומה מסתמנת התעוררות רוחנית, ונראים לעין רישומיה של התחדשות חיי הרוח של האומה, שככל אשר תתקרב יותר כן תקרב לבוא שעת גאולתנו השלימה. שוב אנו מוצאים משמעות מיוחדת לתקופתנו בחג הפסח. שלא כבחגים אחרים, שני ימים בחג החרות הם "מקרא קודש" האסורים בכל מלאכה, ראשון של פסח ואחרון של פסח. יום שביעי של פסח הוא יום קדוש כיום הראשון של החג, בו נקרע ים סוף לפני אבותינו בצאתם ממצרים, כי אם היה מצליח פרעה להשיב את בני-ישראל תחת שעבודו, מה היו מועילות כל המכות שהוכה קודם לכן? הלא היה מכביד עולו עליהם יותר מבתחילה! כן אנו מקווים שלאחר האתחלתא דגאולה שזכינו לה, תבוא השלמתה: יקרעו כל המסכים החוצצים ומבדילים בינינו לבין עצמנו; נעבור את תקופת הביניים כפי שיצאו אבותינו ממצרים ביד רמה, כשאנו מלוכדים ומאוחדים לגוי אחד בארץ; יתבטלו הבדלי ההשקפות והניגודים לעומת הרעיון של גאולת העם לפדות נפשו, ובדרך זו יגיעו גאולים מארבע כנפות הארץ לארצנו, יתקבצו הנדחים ויתקרבו הרחוקים והארץ תשב לבטח. ובזה נגיע לאחרון של חג, לגאולה האחרונה שלא תהא נופלת מן הראשונה. וכשהעם מלוכד בארצו לא יוכל לו כל כח, כי באמונתו ומאחדותו יחיה, יפרוץ ימה וקדמה צפונה ונגבה, ושב יעקב לגבולותיו שקט ושאנן ואין מחריד.

לדור ולדורות, חלק ראשון: מאמרים ונאומים, עמ' פה-פו

חג הפסח מסמל את רוח החירות ועוז קיומו של עם ישראל

ברכת הראשון לציון ליהדות התפוצות

חג הפסח אינו מהווה זכר העבר בלבד, זכר צאת עמנו משעבוד לגאולה, אלא משמש גם מקור ממנו שואב העם עוז ותעצומות. רוח הגאולה שאפפה את אבותינו בעת שהוציאם השם ממצרים, נקשרת בנו בשמירת הרציפות המופלאה זה אלפי שנים, ומדריכה אותנו בכל אורחותינו.

גאולת ישראל ממצרים, לא זו בלבד שהוציאה את העם משעבוד לחרות, אלא גם הכשירה אותו לקבלת התורה, ספר החוקים והאמונה מאז ועד עולם, כלומר: חירות מדינית שנתלוותה במעמד רוחני גדול ונשגב.

דורנו זה, זכה לפעמי גאולה מחודשת, בחידוש חירותנו המדינית על חלק מארצנו. אך זקוקים אנו שלחירות זו תתלווה התעלות רוחנית ושיתגשמו מאויי הדורות, בכינוסם של נדחי ישראל מארבע כנפות תבל לארץ הבחירה.

שתי תופעות חייבים אנו להקדיש להן את תשומת לבנו:

א. על קבוצים יהודיים שלמים מרחפת סכנת ההתבוללות וטמיעה, וקבוצים אחרים נשללת מהם חירותם היסודית לקיים מצוות הדת, כפי שהיינו עדים לכך באיסור שהוטל על אפיית מצות ליהודי ברית המועצות לקראת הפסח.

לשם כך עלינו להפעיל את נשקנו הרוחני, לחזק לבבנו באמונה, להגביר את לימוד התורה, לגלות סולידריות יהודית, ולאמץ הקשרים בין ישראל לתפוצות הגולה.

ב. פיתוחם של כלי משחית, אשר השנה הופגנה עצמתם הכבירה, ואי אפשר שלא נגלה מכך חרדה לגורלה של האנושות.

דבר זה מחייב את כל החרדים לשלומם של עולם להתלכד, להזהיר ולקרוא במשותף למעצמות הגדולות לפרוק את כלי המשחית מעליהם, כדי להסיר מהאנושות את סיוט הקיום, וכדי שהאדם יחוש עצמו כבר־חורין ושאין קיומו עלי אדמות נתון לחסד או לשבט של שליטים.

ואין כחג הפסח, המסמל את רוח החירות ועוז הקיום, מועד המתאים להרהר בתופעה זו לאמץ דרכים לתיקונה.

הנני מברך את אחינו בית ישראל בכל מקומות פזוריהם, שיוסיפו לנתק מעלינו מוסרות שעבוד ואת קושי הגלות, שארץ הבחירה תתישב, תיבנה ותתבצר ע"י נקבצי הגלויות, ושרוח העם תתחזק באמונת השם ובשמירת מצוותיו.

תשרה החדווה והשמחה בחג המצות בכל בית ישראל, ולא תמוש טובה וברכה מבתים וכימי צאתנו ממצרים כן יראנו השם גם עתה נפלאות.

תזכו לשנים רבות נעימות וטובות.

תשכ"ב

לדור ולדורות, חלק שלישי: לאחדים בידך, עמ' שעט-שפ

פנייה לנשיא המדינה לפעול באו"ם למניעת
חילול הקברים בהר הזיתים ע"י הירדנים

אל יקרת מעלת מר **יצחק ברצבי** יצ"ו

נשיא מדינת ישראל,

ירושלים עיה"ק

שלום וישע רב,

מדי פעם בפעם נחרדים אנו בכל לבנו על לא טובות השמועות מחילול מקומות הקודש, אשר לא רק נרמסים ביד עריצים, אלא גם נותצים והורסים אותם, ומאבדים להם כל זכר ושארית.

מקומות הקדושים לעם ישראל, שרידים מימי קדם, מימי הנביאים התנאים והאמוראים והגאונים היו מוכרים בכל עת ובכל תקופה, גם כשנתרחקו מארצנו וגלינו מעל אדמתנו, ואף בני נכר ידעו לכבד את המקומות והיו יראים מאד לנפשם מלגעת בהם... לא כן הימים האלה. השנאה שירדה מצד אומות מסוימות לעם ישראל, איבדה כל רגש דתי ואנושי והכהתה כל מחשבה. הותרה הרצועה, ודרכים פסולות ביותר, אין אויבינו יראים מלהשתמש בהן.

ידיעות שהגיעו אלי, שאין ספק באמתותן, מחרידות בעוצמת המעשים הזדונים והנוראים, שידיים עריצות חוללו בהר הזיתים, ומי יודע אם לא גם בקברי קדושו בחברון עיר האבות?

ועתה מה עוללו למקום קדוש ונורא זה אלה שמחזיקים בו עתה? תחילה פרצו בו דרך וסללו כבישים, אח"כ ניתצו את המצבות והאבנים והשתמשו בהם לבנין. קמעא קמעא החלו להשמיד כל זכר וסימן לקברים, וחלקות שלמות נמחו והושמדו. ועתה הגיעתני הידיעה שהם חפצים להפוך את המקום לגן נרחב ומקום שעשועים.

מחובתי לקום ולהתריע על חילול נורא זה שלא נשמע כמותו, חילול מקום קדוש והיסטורי מראשיתו של עמנו ועד עתה, ומקום אשר לכל אחד מאתנו יש לו בו קרוב משפחה, וכולם חרדים מאד לגורל יקיריהם. ואם החרשנו ומצאנו עוון ותהא זו בכיה גדולה לדורות.

לפיכך ראיתי לפנות לכבי מעלתו להיחלץ חושים ולעשות ככל אשר בכוחו, להעביר את רוע הגזירה, ולגול את החרפה האנושית הנוראה מעלינו, לתבוע מהאומות המאוחדות להיות נאמנים לצו מצפונם ולחוקיהם. הן בסעיף 8 של שביתת הנשק נאמר, לא זו בלבד שיש לשמור על המקומות הקדושים, אלא גם הוכרה הזכות של היהודים להתפלל במקומות אלה. על האומות המאוחדות לבצע את הדבר בשלימות ולא לאחר יותר את המועד, כי עתה הוא השלב האחרון.

ומגלגלין זכות על ידי זכאי, והנני מקווה שמעוות זה יתוקן על ידי כבי ושכמי"ה.*

ברחשי כבוד ויקר,

יצחק נסים

*ושכרו כפול מן השמים

כ"א בחשון תשכ"ב

לדור ולדורות, חלק שני: בקומה זקופה, עמ' פא-פד

תזכיר של הרבנים הראשיים להצעת חוק או תקנות בדבר הכותל המערבי

...מכיוון שממשלת ישראל הצהירה, כי הפיקוח על המקומות המקודשים של היהודים יהא בידי

הרבנים הראשיים לישראל, לפיכך אנו מציעים, לגבי הכותל המערבי, את החיקוקים דלקמן:

1. לבטל את התוספות 1 ו-11 ל'דבר המלך במועצתו' (כותל מערבי 1931); ויתכן שמן הראוי לבטל גם את סימן 4 של אותו 'דבר המלך במועצתו'.

2. הכותל המערבי, כולל כל הרחבה שלפניו בצד מערב (להלן: תחום הכותל), הוא מקום קדוש של היהודים, ותהא להם בכל עת ושעה גישה חופשית לשם תפילה והתייחדות, כמקובל לפי מסורת היהדות המקודשת.

3. בשים לב לאופיו המיוחד של הכותל המערבי, תהא השמירה עליו והחזקתו מוטלות על ממשלת ישראל, אשר תפעל בכל הנוגע בזה על דעת הרבנים הראשיים לישראל.

4. שום פעולת בנייה או הריסה או חפירה או שינוי כלשהו בתחום הכותל לא תיעשה אלא על דעת הרבנים הראשיים ובקבלת הסכמתם.

5. סידורי התפילה בתחום הכותל וכל הקשור בהם, כגון העמדת ארון או ארונות הקודש (להחזקת ספרי תורה), עמודי תפילה, שולחנות, ארונות (להחזקת סידורים ותשמישי קדושה), מקומות ישיבה, מחיצות וכדומה, ייקבעו על ידי הרבנים הראשיים, אשר רשאים להוציא תקנות על כך ולמנות אנשים אשר יפקחו על קיום הסידורים כיאות.

6. כל המבקר בתחום הכותל מצווה להתנהג בו בהתאם לקדושת המקום וכבודו, ולהימנע מכל דבר שיש בו משום פגיעה בקדושת המקום מבחינת דיני התורה ומסורת היהדות; ומבלי לפגוע בכלליות הוראה זו, נקבע במפורש, כי המעשים וההתנהגות דלקמן ייחשבו כפגיעה בקדושת המקום:

א. פגיעה בכותל בגופו, כגון שריטה, כתיבה או לכלוך והעמדת נרות עליו

ב. הפרעות לתפילה ואי-ציות לממונים או למפקחים על סדרי התפילה;

ג. הקמת רעש והמולה;

ד. כל מעשה שיש בו משום הטרדה למתפללים ולמבקרים בתחום הכותל;

ה. כל פעולות מקח וממכר;

ו. עישון ואכילה ושתייה ושינה;

ז. הופעה בגילוי ראש או בתלבושת בלתי צנועה;

ח. העמדה של כסאות או שולחנות וכדומה שלא באישור המפקחים מטעם הרבנים הראשיים.

ט. קיום כל אסיפה או השמעת נאום בתחום הכותל ללא הרשאה בכתב מאת הרבנים הראשיים.

ז' בסיון תשכ"ז

לדור ולדורות, חלק שני: בקומה זקופה, עמ' לט-מא